

การสอนสังคมศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
โรงเรียนวัดอมรินทราราม กรุงเทพมหานคร
Social Teaching According to Itdhibhada 4 of the 4th Primary Students
Wat Amarintraram School Bangkok

พระจีระพัฒน์ จีรวฑฒโน (ชาวเวียง)¹ นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ² สมชัย ศรีนอก³
PhraJeerapat Jirawattano (Chaoweang), Niwes Wongsuwan, Somchai Srinok

บทคัดย่อ (Abstract)

งานวิจัยเรื่อง การสอนสังคมศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดอมรินทราราม กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย 3 ข้อ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการเรียนการสอนสังคมศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดอมรินทราราม กรุงเทพมหานคร 2) เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นการส่งเสริมประสิทธิภาพการเรียนการสอนตามหลักอิทธิบาท 4 ของนักเรียนโรงเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางในการเรียนการสอนสังคมศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ของโรงเรียนวัดอมรินทราราม กรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงทดลองขั้นต้น (Pre-Experimental Research) โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบทดสอบก่อนและหลังเรียน และแบบประเมินความพึงพอใจ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t-test ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการทดลองแบบทดสอบกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง อิทธิบาท 4 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดอมรินทราราม กรุงเทพมหานคร ที่สร้างขึ้นนั้น พบว่า มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน (E_1) 91.70 / (E_2) 93.70 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ปกติ 80/80 2. ผลการทดลองแบบทดสอบการเรียนรู้ เรื่อง อิทธิบาท 4 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4 โรงเรียนวัดอมรินทราราม กรุงเทพมหานคร พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของนักเรียนมีอัตราสูงขึ้น โดยมีคะแนนเฉลี่ย $\bar{X}$ ก่อนการใช้ เท่ากับ 21 หลังการใช้เท่ากับ 35 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ค่าได้ระดับ 0.05 และค่าเฉลี่ยร้อยละหลังการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ เท่ากับ 93.70 พบว่าสูงกว่าเกณฑ์ที่

Received: 2021-09-16 Revised: 2021-11-14 Accepted: 2021-11-20

¹ สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Department of Social Studies Teaching, Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Corresponding Author e-mail: sairoong.bub@mcu.ac.th

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Faculty of Education,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

³ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Faculty of Education,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

คาดหวังไว้มาก 3. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยที่ควรดำเนินการต่อไปคือ ควรนำสิ่งที่หลากหลายพร้อมรูปแบบและการศึกษาเปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักธรรมชาติ 4 บูรณาการกับรายวิชาอื่น ๆ

คำสำคัญ (Keywords): การสอนสังคมศึกษา; หลักธรรมชาติ 4; นักเรียนชั้นประถมศึกษา

Abstract

This research on Teaching social studies according to the principle of power 4 of Prathomsuksa 4 students at Wat Amarintraram School Bangkok There are 3 research objectives as follows: 1) To study the teaching and learning of social studies according to the principle of power 4 of Prathomsuksa 4 students at Wat Amarintraram School Bangkok. 2) to compare the opinion levels on the promotion of teaching efficiency according to the 4th grade of primary school students; and 3) to suggest guidelines for effective social studies teaching and learning. of Wat Amarintraram School Bangkok. This is an initial experimental research. (Pre-Experimental Research) using a sample of 40 people. test before and after class and satisfaction assessment form Data analysis by means, percentage, standard deviation, t-test. The results of the research work were as follows: 1. The result from learning testing activities was Itdhibhada 4 of the 4th Primary Students Wat Amarintraram Bangkok. That all set were found that the efficiency had according to standard (E_1) as 91.70 / (E_2) as 93.70 that were normal higher than as 80/80. 2. The result from learning testing activities were Itdhibhada 4 of the 4th Primary Students Wat Amarintraram Bangkok then were found that the efficiency according to students' learning as higher by average for ($\bar{X}$) pretest as equal 21 then posttest as equal 35 by statistics significant as 0.05 and it had average percentage from learning activities posttest as equal at 93.70 then higher maxim as were set.

Keywords: Social Teaching; Itdhibhada 4; Primary Students

บทนำ (Introduction)

สังคมโลกในยุคศตวรรษที่ 21 มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มากยิ่งขึ้น มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งด้านธรรมชาติและวิถีการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ระบบข้อมูลข่าวสารที่แพร่กระจายไปอย่างรวดเร็วทั่วทุกส่วนของโลกมีอิทธิพลสำคัญต่อการพัฒนา ประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม การเมืองการปกครอง การศึกษาวิทยาศาสตร์ การแพทย์ สังคมของมนุษย์เริ่มมีความเป็นชุมชนในเมืองมากขึ้น ท่ามกลางกระแสของความเปลี่ยนแปลงนั้นสมาชิกในสังคมต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ของโลก สิ่งสำคัญที่สุดที่จะ

ทำให้ทุกคนอยู่ในสังคมได้อย่างปลอดภัยและมีความสุขนั้นคือจะต้องมีการพัฒนาทางการศึกษา การที่ทุกคนมีทักษะที่จำเป็นในการอยู่ร่วมกันในสังคมท้องถิ่นและสังคมโลกได้นั้น จะต้องได้รับการฝึกฝนเริ่มต้นตั้งแต่เกิดมาชีวิตอยู่รอดก็ต้องมีทักษะในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม เมื่อเติบโตขึ้นในสังคมแบบใดก็ต้องปรับตัวให้เข้ากับสังคมนั้น และเมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ยุคที่มีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วก็ยิ่งต้องมีการปรับตัวเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปรอบด้าน ผู้เรียนซึ่งเป็นอยู่ท่ามกลางสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงจะต้องรู้เท่าทันในกระแสการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว (สุคนธ์ สิ้นธพานนท์, 2559)

เป็นเหตุให้ประเทศไทยจำเป็นต้องพัฒนาตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว การจัดการศึกษาจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาคนให้มีความสมบูรณ์พร้อม คือ เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข มีการพัฒนากระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล มุ่งให้ผู้เรียนรักการเรียนรู้ รู้คิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ อย่างมีเหตุผล และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง (สุนน อมรวินวัฒน์, 2557)

การเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง นักเรียนทุกคนจะประสบความสำเร็จในการเรียนจะต้องมีการเสริมสร้างทักษะต่อของตนเป็นสำคัญ เพราะนักเรียนที่มีการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ย่อมทำทุกอย่างตามเป้าหมายได้สำเร็จ เกิดความก้าวหน้าในการเรียน รวมถึงการได้รับความไว้วางใจจากผู้อื่น แต่ถ้าขาดการส่งเสริมสร้างทักษะแล้วจะไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้และขาดความเชื่อถือจากคนอื่น จึงนับว่าการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้มีความสำคัญและควรปลูกฝัง ให้เกิดขึ้นกับนักเรียนทุกคน จากการเรียน ผลของคะแนนสอบตามรายวิชา อยากรู้อะไรว่านักเรียนที่มีคะแนนที่ต่ำเพราะเกิดเหตุปัจจัยอะไร ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงตรัสไว้ว่า ธรรมที่ทำให้บุคคลประสบความสำเร็จได้นั้น คือหลักอิทธิบาท 4 พระไตรปิฎก ได้อธิบายถึงอิทธิบาท 4 ไว้ว่าเป็นหลักคุณธรรมเครื่องให้บรรลุถึงความสำเร็จ พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า ภิกษุทั้งหลาย อิทธิบาท 4 ธรรมนำไปสู่ความสำเร็จ คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้ 1. เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วย ฉันทสมาธิ ปรานสัจจาร 2. เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วย วิริยะสมาธิปรานสัจจาร 3. เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยจิตตปรานสัจจาร 4. เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วย วิมังสาปรานสัจจาร ภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายพึงเจริญอิทธิบาท 4 ประการ เพื่อบรรลุ เพื่อกำหนดสันไป เพื่อละอุทัมภาคิยสังโยชน์ 5 ประการแล (ส.ม. (ไทย) 19/898/427)

อิทธิบาท อันได้แก่ 1) ฉันทะ คือความพอใจ ได้แก่ความต้องการที่จะทำใฝ่ใจรักจะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอและปรารถนาจะทำให้ได้ผลดียิ่งๆ ขึ้นไป 2) วิริยะ หมายถึง ความเพียร คือความขยันหมั่นประกอบสิ่งนั้นด้วยพยายามเข้มแข็ง อดทนเอาธุระ ไม่ท้อถอย 3) จิตตะ หมายถึง ความคิดได้แก่ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำสิ่งนั้น ด้วยความคิด เอาจิตฝึกใฝ่ ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไป 4) วิมังสา คือ ความไตร่ตรอง หรือทบทวน ได้แก่ หมั่นใช้สติปัญญาพิจารณาใคร่ครวญ ตรวจสอบหาเหตุผล และตรวจสอบข้อที่ยังหย่อนในสิ่งที่ทำนั้นมีการวางแผน วัตถุประสงค์ คัดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง เป็นต้น (พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต), 2558)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาการเรียนการสอนสังคมศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดอมรินทราราม กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นการส่งเสริมประสิทธิภาพการเรียนการสอนตามหลักอิทธิบาท 4 ของนักเรียนโรงเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการเรียนการสอนสังคมศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ของโรงเรียนวัดอมรินทราราม กรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

วิธีการดำเนินการวิจัยฉบับนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลองขั้นต้น (Pre-Experimental Research) คือ การวิจัยเชิงทดลอง เกี่ยวกับการสอนสังคมศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดอมรินทราราม กรุงเทพมหานคร โดยใช้แบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (One-Group Pretest-Posttest Design) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง แบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดอมรินทราราม กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดอมรินทราราม กรุงเทพมหานคร จำนวน 40 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากการวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเฉพาะนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดอมริน-ทราราม กรุงเทพมหานคร

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้ ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ และค่าความเบี่ยงเบน (S.D.) วิเคราะห์หาค่าคุณภาพของเครื่องมือ ตรงตามเนื้อหา โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง IOC ความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ (Reliability) และ วิเคราะห์หาค่า t-test

ผลการวิจัย (Research Results)

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความสามารถในการทดสอบ เรื่อง อิทธิบาท 4 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดอมรินทราราม กรุงเทพมหานคร ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

ตารางที่ 1 ค่าประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง อิทธิบาท 4 โดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดอมรินทราราม กรุงเทพมหานคร

คะแนน	จำนวน คน	คะแนนเต็ม	คะแนน เฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ค่า ประสิทธิภาพ ร้อยละ (P)
คะแนนเฉลี่ยจาก คะแนนที่ได้ ระหว่างเรียนจาก ทำแบบฝึกหัด (E ₁)	40	40	31.7	1.2	91.70
คะแนนเฉลี่ยที่ได้ จากการทำ แบบทดสอบก่อน เรียนและหลัง เรียน (E ₂)	40	40	35.1	2.5	93.70

จากตารางที่ 1 พบว่า คะแนนเฉลี่ยจากคะแนนที่ได้ระหว่างเรียนจากการทำแบบฝึกหัด ด้วย กิจกรรมการเรียนรู้ (E₁) มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 35 จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน คิดเป็นร้อยละ (P) 91.70 จากผลข้างต้น แสดงว่า ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง อธิปไตย 4 โดยใช้ วิธีการสอนแบบร่วมมือของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดอมรินทราราม กรุงเทพมหานคร ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นนั้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ (E₁) 91.70 / (E₂) 93.70 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง อธิปไตย 4 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดอมรินทราราม กรุงเทพมหานคร ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 มีผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังปรากฏ ในตารางที่ 2 ดังนี้

ผู้วิจัยได้นำผลคะแนนทดสอบก่อนเรียน หลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ หลังการเรียน การสอนครบทั้ง 4 กิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้หลักสูตร T-test แบบกลุ่มเดียววัด 2 ครั้ง (T-Dependent)

ตารางที่ 2 แสดงเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนทดสอบก่อนและคะแนนทดสอบหลังการ เรียนการสอนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง อธิปไตย 4 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดอมรินทราราม กรุงเทพมหานคร

ผลการทดลอง	คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D)	T-test
ก่อนเรียน	21	2.69	22.74
หลังเรียน	35	2.24	37.24

จากตารางที่ 2 พบว่าหลังจากการเรียนการสอนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องอิทธิบาท 4 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดอมรินทราราม กรุงเทพมหานครผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนมีคะแนนที่สูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด โดยมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) ก่อนการใช้กิจกรรมการเรียนรู้เท่ากับ 21 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) เท่ากับ 2.5 และมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) หลังการใช้การทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน 35 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) เท่ากับ 2.69 และค่า T-test 22.74 ซึ่งคะแนนเฉลี่ยหลังจากใช้ สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนใช้ สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนใช้ อย่างนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา และการดำเนินชีวิตในสังคม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอมรินทราราม ได้รับการจัดการเรียนรู้ โดยใช้หลักธรรมอิทธิบาท 4 ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้เรียนสรุปความคิดรวบยอด โดยกระบวนการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ แสดงความคิดเห็น ระหว่างเพื่อนนักเรียนด้วยกัน ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจยิ่งขึ้น ครูผู้สอนมีบทบาทกระตุ้นให้ผู้เรียนให้เกิดแนวคิดด้วยการตั้งคำถาม ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจยิ่งขึ้น ซึ่งผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ โดยทราบผลการปฏิบัติงานของตน จึงทำให้เกิดความสนใจในการเรียน ผลการศึกษาอภิปรายตามลำดับสมมติไว้ดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา และการดำเนินชีวิตในสังคม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดอมรินทราราม กรุงเทพมหานคร โดยการใช้หลักธรรมอิทธิบาท 4 มีประสิทธิภาพสามารถใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้ ซึ่งแสดงว่า แผนการจัดการเรียนรู้มีจัดทำขึ้นมีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ที่ดีมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้สร้างตามกระบวนการ กล่าวคือ มีการวิเคราะห์หลักสูตร กิจกรรมสาระการเรียนรู้และตัวชีวิตของรายวิชาสังคมศึกษา และการดำเนินชีวิตในสังคม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม นำมาจัดเป็นหน่วยการเรียนรู้ ได้ศึกษา ค้นคว้านวัตกรรมการเรียนรู้ คือ การจัดการเรียนรู้ คือ การจัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักธรรมอิทธิบาท 4 มีการใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ตลอดจนมีการวัดประเมินผลตามสภาพจริง ทำให้แผนการจัดการเรียนรู้มีคุณภาพในระดับดีมากนี้เป็นกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีความสอดคล้องกับ นาดตา ปิรันธนา นนท์ (2560) กล่าวว่า การเรียนแบบร่วมมือเป็นลักษณะของการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนทำงานเป็นกลุ่ม จนบรรลุตามวัตถุประสงค์ของกลุ่มจากความรับผิดชอบของแต่ละคน และการพึ่งพา

ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และ ขนาอิป พรกุล (2560) กล่าวว่า รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นวิธีการที่ผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนทำงานร่วมกันและช่วยเหลือกันในระดับเรียน รูปแบบนี้ช่วยสร้างบรรยากาศที่ดีในชั้นเรียนและส่งเสริมวัตถุประสงค์การเรียนรู้ด้านจิตพิสัยเกี่ยวกับความร่วมมือและความเข้าใจนอกจากนี้ยังใช้สอนวัตถุประสงค์การเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยและทักษะพิสัยได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วย

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและเรียนวิชาสังคมศึกษา และการดำเนินชีวิตในสังคม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดอมรินทราราม กรุงเทพมหานคร ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักกรรมวิธีบาท 4 เท่ากับ 19.61 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนวิชาสังคมศึกษา ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เท่ากับ 27.13 และเมื่อทำการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักกรรมวิธีบาท 4 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า หลังได้รับการจัดการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักกรรมวิธีบาท 4 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ทั้งนี้เนื่องมาจากกระบวนการนี้จะมีแรงจูงใจในการแก้ปัญหาสูง เชื่อมโยงความรู้กับโลกความเป็นจริง นักเรียนที่เรียนด้วยกระบวนการนี้จะมีแรงจูงใจในการแก้ปัญหาสูง เชื่อมโยงความรู้กับโลกความเป็นจริง นักเรียนเป็นผู้เลือกวิธีการค้นหาคำตอบ กำหนดแหล่งข้อมูล จากนั้นลงมือปฏิบัติและค้นคว้าด้วยตนเอง นักเรียนจะสามารถบูรณาการความรู้และทักษะในการแก้ปัญหา สรุปลข้อค้นพบ และสร้างความรู้ใหม่ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และสามารถนำไปใช้ในชีวิตรจริงได้ จึงทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น มีความสอดคล้องกับบลูม กล่าวถึงสิ่งที่มีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ทางการเรียน ว่ามีอยู่ 3 ตัวแปร คือ

1. พฤติกรรมด้านปัญญา (Cognitive Entry Behavior) เป็นพฤติกรรมด้านความรู้ ความคิด ความเข้าใจ หมายถึง การเรียนรู้ที่จำเป็นต่อการเรียนเรื่องนั้น และมีมาก่อนเรียนได้แก่ ความถนัดและพื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียนซึ่งเหมาะสมกับการเรียนรู้ใหม่

2. ลักษณะทางอารมณ์ (Affective Entry Characteristic) เป็นตัวกำหนดด้านอารมณ์ หมายถึง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความกระตือรือร้นที่มีต่อเนื้อหาที่เรียน รวมทั้งทัศนคติของผู้เรียนที่มีต่อเนื้อหาวิชา ต่อโรงเรียน และระบบการเรียนและมโนภาพเกี่ยวกับตนเอง

3. คุณภาพของการสอน (Quality of Instruction) เป็นตัวกำหนดประสิทธิภาพในการเรียนของผู้เรียนซึ่งประกอบด้วยการชี้แนะ หมายถึง การบอกจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนและงานที่จะต้องทำให้ผู้เรียนทราบอย่างชัดเจน การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนการให้การเสริมแรงของครู การใช้ข้อมูลย้อนกลับ หรือการให้ผู้เรียนรู้ผลว่าตนเองกระทำใ้ถูกต้องหรือไม่ และองค์ประกอบสำคัญที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือ

- คุณลักษณะของผู้เรียน ได้แก่ นิสัย ทัศนคติ แรงจูงใจ อายุ พื้นฐานความรู้เดิมสุขภาพ ความสนใจ รวมทั้งสติปัญญา

- คุณลักษณะของผู้สอน เช่น คุณวุฒิ ระยะเวลาที่สอน ความสามารถและทัศนคติของผู้สอน สุขภาพ

- องค์ประกอบด้านอื่นๆ เช่น องค์ประกอบด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมด้านต่างๆ (Bloom B S., 1976)

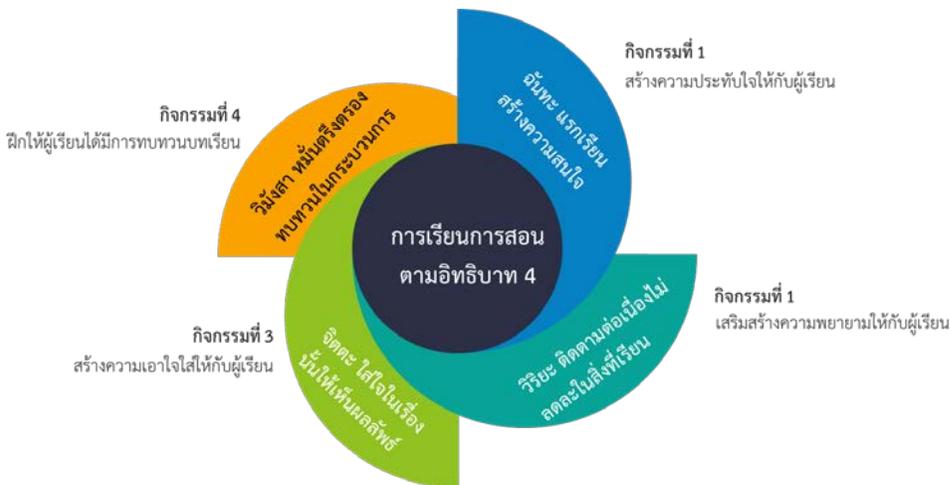
สอดคล้องกับแนวคิด ของ ไทศาล หวังพานิช (2559) กล่าวถึงการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า สามารถวัดผลได้ ๒ แบบตามความมุ่งหมาย และลักษณะวิชาที่สอน ดังนี้

1. การวัดผลด้านการปฏิบัติ เป็นการตรวจสอบระดับความสามารถในการปฏิบัติหรือทักษะของผู้เรียนโดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถดังกล่าวในรูปแบบของการกระทำจริงเป็นผลงาน เช่น วิชาศิลปะศึกษา พลศึกษา การช่าง เป็นต้น การวัดผลแบบนี้จึงต้องใช้ “ข้อสอบภาคปฏิบัติ (Performance Test)”

2. การวัดผลด้านเนื้อหา เป็นการตรวจสอบความสามารถที่เกี่ยวกับเนื้อหา อันเป็นประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียน รวมถึงพฤติกรรมความสามารถในด้านต่างๆ สามารถวัดผลได้โดยใช้ “ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Achievement Test)” ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยทางการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษา เป็นการวัดผลด้านเนื้อหาเรื่องพลเมืองดี และการเมืองการปกครองของไทย โดยแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบทดสอบวัดพฤติกรรมด้านความคิด ความเข้าใจ และการนำไปใช้

องค์ความรู้จากการวิจัย (Research Knowledge)

จากการดำเนินการวิจัย เรื่อง การสอนสังคมศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดอมรินทราราม กรุงเทพมหานคร ครั้งนี้ ทำให้ทราบผลสัมฤทธิ์ที่มีผลต่อการเรียนโดยการนำหลักอิทธิบาท 4 มาประยุกต์ใช้ในการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อันประกอบด้วย ด้านฉันทะ แรกเรียนสร้างความสนใจ โดยใช้กิจกรรมที่ 1 เพื่อสร้างความประทับใจให้กับผู้เรียนเป็นอันดับแรก ด้านวิริยะ ติดตามต่อเนื่องไม่ลดละในสิ่งที่เรียน โดยใช้กิจกรรมที่ 2 โดยการเสริมสร้างความพยายามให้กับผู้เรียนเพื่อสร้างความเข้าใจในบทเรียนในการศึกษาในรายวิชานั้นๆ ด้านจิตตะ ใส่ใจในเรื่องนั้นให้เห็นผลลัพธ์ โดยใช้กิจกรรมที่ 3 สร้างความเอาใจใส่ให้กับผู้เรียน และด้านวิมังสา หมั่นตรึกตรอง ทบทวนในกระบวนการ โดยใช้กิจกรรมที่ 4 ฝึกให้ผู้เรียนมีการทบทวนบทเรียน จากที่กล่าวมานี้ผู้วิจัยได้สรุปเป็นแผนภาพองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

จากการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งมีข้อเสนอแนะที่ควรปรับปรุงจากผลวิจัยและจากความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดอมรินทราราม กรุงเทพมหานคร ซึ่งสรุปประเด็นได้ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.2 ควรนำสื่อที่หลากหลายในการจัดกิจกรรม น่าสนใจและทันสมัย

1.2 ควรนำเอารูปแบบ และกระบวนการศึกษาในครั้งนี้ไปทำการศึกษากับเนื้อหาวิชาของกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ

1.3 ควรมีการศึกษาเชิงเปรียบเทียบ การจัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักธรรมอิทธิบาท 4 กับรูปแบบการสอนอื่นๆ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการต่อยอดในการวิจัยเกี่ยวกับการสอนสังคมศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 โดยการใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือของนักเรียน ให้ลึกซึ้งเพื่อพัฒนางานด้านวิจัยและวิชาการยิ่งขึ้นไป

เอกสารอ้างอิง (References)

ชนาธิป พรกุล. (2560). รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นาคยา ปิลันธนานนท์. (2560). การเรียนแบบร่วมมือ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แม็ค.

พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต). (2558). การสร้างสรรค์ประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ: คู่แข่งธุรกิจ.

ไพศาล หวังพานิช. (2559). การวัดผลการศึกษา. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

-
- สุคนธ์ สินธพานนท์. (2559). การจัดการเรียนรู้ของครูยุคใหม่ เพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด 1999 เทคนิคพรินต์ติ้ง.
- สุมน อมรวิวัฒน์. (2557). การพัฒนาการเรียนรู้ตามแนวพุทธศาสตร์: ทักษะกระบวนการเผชิญสถานการณ์. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.